

POLITIEJOURNAAL

juli 2017 - 4

**‘Trainen voor het nationale defilé
smeedt ook banden,
over de taalgrens heen’**

“ Voer verplichte communicatie van procureur naar politie in”

Jespers wil meer communicatie en feitelijk onderzoek om frustratie draaideurcriminaliteit bij politie weg te werken

Meester Raf Jespers van het Progress Lawyers Network constateert al jaren dat politiemensen met erg veel frustraties zitten, in het bijzonder als het gaat over draaideurcriminaliteit. Samen met enkele academici schreef hij het werk ‘Misdaad en Straf’, dat onder andere dit fenomeen aanhaalt. In een gesprek met het Politiejournaal pleit hij voor een verplichte communicatie van de procureur naar de politie, meer inspraak van de politie bij strafuitvoeringsrechtbanken en een diepere reflectie over criminologie.

In 2005 stonden de namen van vier advocaten van het Progress Lawyers Network op de lijst met 'extremistische en terroristische groeperingen' die circuleerde bij de Antwerpse politie. Dat veroorzaakte toen een heuse rel tussen Jaspers en procureur Van Lysebeth. Het is dus een understatement te zeggen dat meester Jaspers en de politie niet altijd de beste vrienden zijn geweest. Toch spreekt Jaspers genuanceerd over de politie en heeft hij een aantal zeer concrete ideeën als het gaat over het wegnemen van de frustraties van politiebeambten ten aanzien van de rechterlijke macht.

PROCUREUR VERPLICHTEN OM DE POLITIE TE INFORMEREN

"We leven in een land met een scheiding der machten. De politie pakt mensen op en ondervraagt die. De vraag of ze aangehouden moeten blijven, ligt bij de rechterlijke macht. Die beoordelen onafhankelijk. Naar mijn ervaring gaan ze niet over een nacht ijs wanneer ze uitspraken doen over vrijlating of aanhouding." Jaspers sluit misbruiken en fouten niet uit, maar dit is volgens

“ Politie en advocaten zitten ondergedompeld in dagelijkse besommeringen, zodat het denkwerk over waar we heen moeten wordt overgelaten aan de academici. Die hebben dan weer te weinig zicht op wat er op het veld gebeurt.

hem een marginaal fenomeen. Maar vanwaar komt dan de frustratie?

"Het parket of de onderzoeksrechter zou aan de politie moeten meedelen in welk kader en met welke motieven een persoon niet aangehouden blijft. De politie ziet haar kant van de zaak: dat een persoon weer vrijkomt. De onderzoeksrechter ziet veel meer aspecten: het strafregister, heel het sociale en het familiale kader en de volledige context van het verhaal."

Vaak blijft een case bij de procureur hangen en beslist deze de verdachte zelfs niet naar de onderzoeksrechter te sturen omwille van de relatieve zwaarte van de feiten. "Een minimumcommunicatie naar de politie zou een goede wetsaanpassing zijn. Als iemand door de politie bij de procureur is gebracht, dan zou de procureur verplicht moeten zijn aan de politie mee te delen wat er met die persoon is gebeurd."

In het kader van het geheim van het onderzoek is het natuurlijk niet mogelijk om al te veel details vrij te geven. Een basiscommunicatie kan ervoor zorgen dat de politie niet voor verrassingen komt te staan.

"Maar los daarvan: ik heb veel begrip voor de frustratie bij de politie dat een verdachte zeven keer vrijkomt als ze hem zes keer oppakken. Toch is het mijn ervaring dat dit eerder uitzonderingen zijn, tenzij misschien als het over jeugdzaken gaat." De centra in Everberg en Mol zitten vol. Jaspers vindt dit een politieke kwestie.

POLITIE BIJ STRAFUITVOERINGSRECHTBANKEN?

Jaspers gaat nog verder. Hij gelooft dat agenten zich minder gefrustreerd gaan voelen als ze ook inspraak hebben in de strafuitvoering.

"In de strafuitvoeringsrechtbanken zitten geen politiemensen. Ze worden niet gehoord. We kunnen nadenken over

een formule waarbij een vertegenwoordiger van de politie bij deze rechtbanken wordt betrokken. Er zitting in nemen is waarschijnlijk een brug te ver, maar ze moeten wel gehoord worden. Vandaag vraagt de rechtbank advies aan de gevangenisdirecteur, de PSD... maar nog niet aan de politie." Het uitgangspunt moet volgens Jaspers blijven om de strafuitvoeringen re-integratiegericht maken. Hij gelooft in de scheiding der machten en een democratische politie die gericht is op community policing.

"De scheiding der machten houdt in dat er ook overlapping is, maar ik wil niet dat de macht van de rechterlijke macht overgaat naar de uitvoerende macht. Dat is een fenomeen dat nu bezig is en dat we ten allen koste moeten vermijden." Jaspers denkt dan aan GAS-boetes, waarbij heel de contentieux naar een ambtenaar is verschoven. Maar het is ruimer dan dat: "Sommige burgemeesters willen de mogelijkheid krijgen om mensen op te sluiten. Dat kan natuurlijk niet."

TE SNEL IN VOORHECHTENIS?

Een ander aspect van de kwestie is dat in België ongeveer 35% van de gevangenen in voorlopige hechtenis zit. Dit percentage is enorm. De discussie of er niet te veel mensen in voorlopige hechtenis zitten, moet worden gevoerd. "Dit heeft natuurlijk ook te maken met de traagheid van het gerechtelijk apparaat, maar worden mensen ook niet te snel in de gevangenis gestopt?" vraagt Jaspers zich af. Elektronische voorhechtenis is een oplossing, maar ondanks al die maatregelen ligt België met 11 à 12 000 toch nog beduidend hoger dan in onze buurlanden. In Nederland zitten maar achtduizend mensen achter de tralies.

Het Nederlandse voorbeeld stemt tot nadenken. Liggen de recidivecijfers daar lager? Wat zegt dit over de manier waarop ons land met bestraffing omgaat?

ACADEMICI IN EEN HOGE TOREN, ADVOCATUUR EN POLITIE VERBLIND DOOR HET VELDWERK?

Jespers wil duidelijk een aantal punten maken. Hij vindt het niet duidelijk wat de impact van gevangenisstraffen is. Is het de beste oplossing voor een veiligere samenleving? Dit is volgens hem niet voldoende onderzocht.

“Veel wordt op los zand verteld. Ik ben mij daar zelf ook van bewust. Ik pleit voor een verwetenschappelijking van het fenomeen van bestraffing. Anders kan iedereen blijven vertellen wat zij of hij wil.” De vraag is dus wat de statistische impact is van het beleid. Dat is volgens Jespers tot op heden niet grondig genoeg onderzocht. Hij pleit voor onderzoek dat op feiten is gebaseerd en gelooft dat de politie hier een belangrijke rol in te spelen heeft.

Maar Jespers kijkt ook in eigen boezem: “Ook vanuit de advocatuur wordt te weinig aan fundamenteel denkwerk gedaan. Politie en advocaten zitten ondergedompeld in dagelijkse beslommeringen, zodat het denkwerk over waar we heen moeten wordt overgelaten aan de academici. Die hebben dan weer te weinig zicht op wat er op het veld gebeurt.” Jespers pleit ervoor dat advocaten en politie meer analyses maken en standpunten ontwikkelen over de globale evolutie van de strafrechtsketen.

Er moet op een andere manier over misdaad en straf worden nagedacht. Ook door de politie. Er zijn wel wat artikels die hierover verschijnen, maar het debat wordt zelden tot in de kern gevoerd. Jespers wil ook de stem van de mensen op het terrein hierin horen. “Wat zijn de ervaringen van politiemensen in hun functie? Waarom gaan een vijftal politieagenten niet eens een halfjaar ernstig samenzitten om in een

breder kader de problemen te analyseren? Wat is eigenlijk het probleem? Waaraan ligt dat? Wat is het profiel van de mensen die steeds weer langs ons passeren? En hoe kunnen we dat oplossen?”

GRONDIGE ANALYSE VAN IMPACT STRAFFEN, PLEIDOOI VOOR MEER FEITEN

Heeft de politie dan een weinig efficiënt beeld van hoe misdaad moet worden aangepast? “Dé politie bestaat natuurlijk niet. De organisatie kent zoveel facetten. Er zijn agenten en korpsen die overtuigd zijn van het nut van nabijheid, van community policing. Ik merk echter ook dat de laatste jaren het geloof in ‘law and order’ terrein wint.”

“Agenten zijn een product van de maatschappij, dus ze worden hier ook door

beïnvloed. De publieke opinie wordt voor een groot deel beïnvloed door de media. Die schuiven vaak een eenzijdig beeld van de criminaliteitsituatie naar voren. In de jaren tachtig kwam criminaliteit zoals we die vandaag kennen minder aan bod. Vandaag vergroten sociale media deze fenomenen enorm." De publieke opinie - en veel politie-beambten als onderdeel van deze publieke opinie - eisen dus een strenger optreden. Dat zou volgens Jaspers een overdreven reactie zijn.

Jaspers blijft dus op zijn honger zitten als het gaat over de analyse van veel fenomenen, zoals ook de frustratie bij de politie. "Het feit dat studies ontbreken, leidt ertoe dat mensen vaak nogal anekdotisch over bepaalde fenomenen praten. Ze maken er nogal snel

een algemeen verschijnsel van, terwijl daar elke grond voor ontbreekt." Hier kan tegen worden ingegaan door het maken van exacte analyses.

COMMUNITY POLICING VERSUS LAW AND ORDER?

Jaspers heeft zijn keuze duidelijk al gemaakt. "Je kan een euro maar één keer uitgeven. Ofwel investeer je die in een wijkagent die weet wat er leeft, ofwel in gesofisticeerde wapens en wagens die je maar een keer per jaar kan gebruiken." Hij zou het goed vinden meer terug te gaan naar de tendens van community policing. Ook moet de strijd tegen het terrorisme gecentraliseerd worden: "De fundamentele tussenkomst moet niet gebeuren door de robocops van Antwerpen. Noem mij een nostalgicus als je wil, maar vroeger hield de champetter de zatlappen uit elkaar en wist hij perfect waar een haar in de boter zat. Waarom per wijk van tienduizend inwoners niet een of twee agenten inschakelen die zich daar alleen mee bezighouden?"

Veel hangt af van de plaatselijke korpsen. Jaspers vermeldt het voorbeeld van de gemeente Malle, die amper met camera's werkt. De burgemeester wil het niet en hij steekt zijn geld liever in een meer menselijke benadering. "Ik heb niets tegen meer technologie, maar als dat ten koste is van een minder menselijke benadering, leidt dat tot een vervreemding tussen de burger en de politie. Een en ander moet in balans zijn."

MEER UITWISSELING, MEER VORMING

Voor Jaspers is een democratische politie cruciaal. "De politie moet altijd uitgaan van de fundamentele rechten van de burger. In heel het handelen." In zijn pleidooi haalt Jaspers een van zijn stokpaardjes aan om zijn punt te maken: de bescherming van de privacy. "De burger mag de politie filmen, tot

op zekere hoogte. De politie mag de burger niet altijd filmen, tot op zekere hoogte. Deze discussie gaat intrinsiek over respect voor de privacy van de burger. Sommigen vinden dat het toch niet kan dat ze de burger niet mogen filmen. Maar daar bestaan duidelijke regels over: de politie moet terugkoppelen naar het meer fundamentele denken. Dit is misschien voor een deel theorie, maar het vertaalt zich naar de praktijk. Denk maar aan schieten, het in de boeien slaan..."

Terugkoppelen naar de fundamentele rechten is voor Jaspers dus een belangrijk element voor het verder werken aan een democratische politie. Maar hoe kan dit volgens hem concreet versterkt worden?

"Veel volgt uit de opleiding. Ik ben geen specialist ter zake, maar ik denk dat er meer zou moeten worden ingezet op permanente vorming bij de politie. Ik geloof ook dat meer wisselwerking en ontmoetingen tussen bijvoorbeeld advocaten en politie beiden goed zou doen," zegt Jaspers. Volgens hem toont Salduz aan dat de samenwerking tussen de advocatuur en de politie erg goed werkt en in het voordeel is van iedereen. Er wordt volgens Jaspers nog te veel vanuit de academische wereld gezegd en geschreven en relatief te weinig vanuit de politie en het veld zelf.

ZELF LESGEVEN?

Na een lang en goed gesprek over uitdagingen voor de politie, onder andere op vlak van permanente vorming stelt zich de vraag of meester Jaspers zelf geen vormingen wil geven aan (aspirant-) agenten? "Nee, ik ben niet gemaakt om les te geven. Maar nu ik erover nadenk: ook advocaten krijgen permanente vorming. Misschien is de omgekeerde oefening wel een goed idee en moeten we eens vaker agenten uitnodigen om met ons te komen praten." ■